

συνεχείς μήνες, γράφει ο Ι.Ν.Κ. στη νεκρολογία του, καταναλώνει κάθε σωματική και πνευματική δύναμη για να σχεδιάσει «απαράμιλλον καλλιτέχνημα διεθνούς μνημείου». Προσαρμόζει κλιμακωτά σε διάφορες συμβολικές αναπαραστάσεις τους διάφορους αρχιτεκτονικούς ρυθμούς κατά τη σειρά της εμφάνισής τους. Συνδυάζει τα σύμβολα των διαφόρων θρησκειών, των διαφόρων φιλοσοφικών συστημάτων κατά περιόδους της ιστορικής δράσης όλων των Εθνών και με το βαθμιαία εξελισσόμενο προς τα άνω σχέδιο, συνοψίζει σ' ένα έργο την εξέλιξη του ανθρώπινου πολιτισμού από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες του.

■ Το αρχιτεκτονικό όραμα του Καμπανάκη

Το αρχιτεκτονικό όραμα του Καμπανάκη, όπως φαίνεται μέσα από τα κείμενα και τα έργα του, ήταν μια ιδιόμορφη πολιτισμική-αισθητική προσέγγιση, ένας συνδυασμός συμβόλων, ρυθμών και ως τελική συνισταμένη ένα γιγάντιο έργο, μια παγκόσμια αρμονία. Όπως εύστοχα γράφει ο Ι. Ν. Κ.: «Δεν ήτο ξηρός αρχιτέκτων. Ητο αρχιτέκτων εκ φύσεως, αλλά άμα και φιλόσοφος. Αι δε φιλοσοφικά αρχαί του, ων την ενσάρκωσιν επεδίωκεν πάντοτε δια των καλλιτεχνικών συμβολικών σχεδίων του απετέλουν το ιδιάζον χαρακτηριστικόν της Τέχνης του». Πράγματι, παρατηρώντας τα έργα του φιλοσόφου-καλλιτέχνη Π. Καμπανάκη είναι σαν να παρακολουθούμε την εξέλιξη της ευρωπαϊκής σκέψης. Όπως η αρμονική συνθετική αντίληψη της εθνικής ενοποίησης που χαρακτηριζόταν το 19ο αι., αμφισβητήθηκε και υποχώρησε στις αρχές του 20ού (όταν άρχισε η εποχή του πολλαπλασιασμού, της αυτονομίας και της έντονης σύγκρουσης των εθνικισμών), έτσι και ο Πάτροκλος παλινδρομεί συνεχώς ανάμεσα στις κοσμοπολίτικες εμπειρίες του και την ελληνική καταγωγή του. Ενώ ως πολιτική σκέψη φαίνεται να εμπνέεται από τον μεγαλοϊδεατισμό και όχι τον ελληνοθωμανισμό -τα δύο μεγάλα ρεύματα που συγκρούστηκαν στην Κωνσταντινούπολη της εποχής του- στα αρχιτεκτονικά του έργα εκφράζει ιδέες συνύπαρξης και όχι καθαρότητας των ρυθμών: υμνεί έμπρακτα τον ελληνοβυζαντινισμό στη ναοδομία, ακολουθεί τους διεθνοποιημένους αρχιτέκτονες της Beaux Arts στο διαγωνισμό για την πανεπιστημιούπολη του Berkeley και από την ελληνοκεντρική επιχειρηματολογία του για το μνημείο του «Αγνωστού Στρατιώτη» ξεπερνάει στην εξόχως συμβολική συμμετοχή του στο διαγωνισμό της «Κοινωνίας των Εθνών».

Εν κατακλείδι, ο Πάτροκλος Καμπανάκης αποτελεί τον τυπικό εκπρόσωπο του εκδυτικισμένου αρχιτέκτονα μιας ακμάζουσας Κωνσταντινούπολης στο γύρισμα του αιώνα. Δημοσιεύει και υπογράφει τα σχέδια και τις ιδέες του. Διαφημίζεται συνεχώς στους ετήσιους εμπορικούς οδηγούς της Κωνσταντινούπολης (τους Annuaire Oriental) και καταθέτει ο ίδιος το 1926 πληροφορίες για την οικογένειά και το έργο του στην Καίρειο Βιβλιοθήκη της Άνδρου, διασώζοντας έτσι πολύτιμα στοιχεία για τους μετέπειτα ερευνητές, όπως η γράφουσα. Ο Καμπανάκης δοκίμασε τις δυνάμεις του στις διεθνείς αρένες και αναζήτησε την αναγνώριση από τα ξένα πνευματικά ιδρύματα. Οριοθέτησε ένα ευρύτερο πεδίο δράσης από τα στενά γεωγραφικά όρια της επαγγελματικής του έδρας. Του αξίζει μια θέση στην ελληνική αρχιτεκτονική ιστοριογραφία.

Σημείωση:

Το αρχαιολογικό υλικό, η βιβλιογραφία και οι πηγές εικονογράφησης για τη σύνθεση του παρόντος κειμένου περιλαμβάνονται στο αντίστοιχο άρθρο στον τόμο «Ρωμιοί Αρχιτέκτονες στην Κωνσταντινούπολη την περίοδο του εκδυτικισμού» και στο άρθρο των V. Colonas et L. Theodoridou (2010), "Quelques éléments sur le projet grec de l'architecte Patroclus Campanakis et sa vocation pour les concours internationaux", en Concours pour le muse des Antiquités Egyptienne du Caire (1895), E. Godoli et M. Volait (eds), Paris: Picard, pp. 203-209. ■

DAVID SIM: ΓΙΑΤΙ ΟΧΙ ΚΑΙ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Τρεις ημέρες στην πόλη, 750 ακροατές στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης, 20 εκπρόσωποι φορέων στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, 34 φοιτητές του Πολυτεχνείου, 6 καθηγητές, 13 προτάσεις ανάπλασης, 1 workshop 100 ώρες δουλειάς, 40 εθελοντές, 3 κτίρια, 2 ομιλίες, συνθέτουν το παζλ μιας εκδήλωσης που θα μείνει για πάντα στις καρδιές μας.

Όταν έχεις καταφέρει να αλλάξεις τη φυσιογνωμία του κέντρου της Νέας Υόρκης, τότε λίγα πράγματα μπορεί να αποτελέσουν μεγαλύτερη πρόκληση. Ο David Sim, ως διευθυντής του γραφείου αστικού σχεδιασμού (urban planning) των Gehl Architects, έχει τεθεί υπεύθυνος για επεμβάσεις σε περισσότερες από 90 πόλεις ανά τον κόσμο με γνώμονα πάντοτε την καλύτερη δυνατή ποιότητα ζωής στο αστικό περιβάλλον.

Το τρίημερο 8-10 Απριλίου ο σημαντικός Σκοτσέζος πολεοδόμος βρέθηκε στη Θεσσαλονίκη, καλεσμένος της Parallaxi και της ομάδας αστικού ακτιβισμού "Η Θεσσαλονίκη Αλλιώς". Μέσα στις λίγες μόνο ώρες παραμονής του στην πόλη ο Ντέιβιντ Σιμ κατάφερε να εμψυχήσει σε όσους τον παρακολούθησαν το συναίσθημα πως το περιβάλλον της καθημερινότητάς μας μπορεί να αλλάξει με πολύ απλούς τρόπους. Αρκεί να το θέλουμε πραγματικά...

Την Παρασκευή, 8 Απριλίου και ύστερα από ένα εξαντλητικό ταξίδι 35 ωρών από τη Νέα Ζηλανδία ο David Sim βρέθηκε στη Θεσσαλονίκη και αμέσως έπιασε δουλειά με τις 13 ομάδες φοιτητών που ύστερα από ένα μήνα σκληρής δουλειάς είχαν ετοιμάσει ισάριθμες μελέτες αστικών παρεμβάσεων μικρής κλίμακας σε σημεία της πόλης που πλήττονται από τα έργα του μετρό και από την αναβλητικότητα των έργων ανάπτυξης επί σειρά ετών. Μάλιστα, κάποιες από αυτές τις μελέτες αναμένεται, σύμφωνα με δέσμευση του Αντιδήμαρχου Αστικού Σχεδιασμού, Πολεοδομίας και Δικτύων Θεσσαλονίκης, κ. Ανδρέα Κουράκη, να ενταχθούν στο Τεχνικό Πρόγραμμα του Δήμου Θεσσαλονίκης. Εξάλλου, όλες οι εργασίες αναμένεται να εκτεθούν σε συνεργασία με τα κατά τόπους δημοτικά διαμερίσματα. Το φοιτητικό workshop με τίτλο "Από το εικονικό στο πραγματικό" συντόνισαν οι καθηγητές Αλέκα Γερόλυμπου, Κική Καυκούλα, Απόστολος Παπαγιαννάκης, Εύη Αθανασίου, Χάρης Χριστοδούλου, Αθηνά Βιτοπούλου και οι αρχιτέκτονες Πέτρος Λαζαρίδης και Αθηνά Λαζαρίδου.

Το εργαστήριο των φοιτητών ολοκληρώθηκε το βράδυ της Κυριακής, 10 Απριλίου, όπου ανακοινώθηκε και το βραβείο για τους συμμετέχοντες. Εντός του καλοκαιριού το κορυφαίο γραφείο αστικού σχεδιασμού των Gehl Architects και ο David Sim προσωπικά θα υποδεχθούν στην Κοπεγχάγη τους φοιτητές του Α.Π.Θ., προκειμένου να τους μιλήσουν εκ του σύνεγγυς στον τρόπο δουλειάς και στη φιλοσοφία τους.

Το Σάββατο, 9 Απριλίου, την πρώτη ίσως πραγματικά ανοιξιάτικη και ηλιόλουστη μέρα του χρόνου περισσότεροι από 750 θεατές κατέκλυσαν το Νέο Συνεδριακό Χώρο του Μεγάρου Μουσικής Θεσσαλονίκης (Κτίριο M2), προκειμένου να παρακολουθήσουν την ανοιχτή ομιλία του David Sim. Ο Σκοτσέζος πολεοδόμος παρουσίασε τις

μεθόδους και την ιδιαίτερη ανθρωποκεντρική φιλοσοφία των Gehl Architects που βασίζεται στις θεωρίες του Jan Gehl. Στη συνέχεια χρησιμοποίησε τα επιτυχημένα παραδείγματα της Κοπεγχάγης και της Νέας Υόρκης, ώστε να πείσει το κοινό ότι τίποτα δεν είναι ανέφικτο, αρκεί να υπάρχει πραγματική βούληση. Έτσι, κατέληξε στο συμπέρασμα πως και η Θεσσαλονίκη μπορεί να αλλάξει με απλό τρόπο πρόσωπο, αν εκμεταλλευτεί τα πλεονεκτήματά της που "για εκατοντάδες χρόνια ακόμη θα αποτελούν πόλο έλξης για όλο τον κόσμο". Έκλεισε την παρουσίασή του με μία πρόταση πεζοδρόμησης της παραλιακής λεωφόρου Νίκης που θα αναδείξει το θαλάσσιο μέτωπο που τον γοήτευσε.

Την Κυριακή το πρωί ήταν η σειρά του Δημάρχου Θεσσαλονίκης και των υπόλοιπων φορέων της πόλης να συνομιλήσουν με τον David Sim. Σε μία συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στο συνεδριακό χώρο του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου ο καλεσμένος της Parallaxi και της ομάδας "Η Θεσσαλονίκη Αλλιώς" απέδειξε με επιτυχημένα παραδείγματα επεμβάσεων σε πόλεις του εξωτερικού πως η βελτίωση της ποιότητας ζωής στο αστικό περιβάλλον δεν απαιτεί κατ' ανάγκη πολλά χρήματα και χρονοβόρο σχεδιασμό. Αυτή η σκέψη του "just do it" που πυροδότησε ποικίλα σχόλια και αποτέλεσε την αφετηρία για μία έντονη συζήτηση.

Ο David Sim αποχώρησε από τη Θεσσαλονίκη, αφού πρόλαβε μέσα σε κάτι λιγότερο από τρεις ημέρες να μας δείξει καθαρά πως τα απλά και μάλλον αυτονόητα που μας παρουσίασε παρεμποδίζονται στην Ελλάδα από το τείχος της νοοτροπίας μας.

ΕΦΥΓΕ Ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΔΕΡΜΙΣΗΣ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ελληνικής Υδροτεχνικής Ένωσης συνήλθε σε έκτακτη συνεδρίαση με αφορμή την ανακοίνωση του αιφνιδίου θανάτου του αγαπητού φίλου και συναδέλφου, Βασίλη Δερμίσση, Ομότιμου Καθηγητή του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών Α.Π.Θ., επιφανούς και αγαπητού πανεπιστημιακού δασκάλου, ο οποίος διετέλεσε ιδρυτικό μέλος της Ένωσης, μέλος διοικητικών συμβουλίων και Πρόεδρος αυτής επί σειρά ετών και εξέδωσε ψήφισμα, το οποίο θα δημοσιευτεί στον ημερήσιο τύπο και θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Ένωσης.

Το Δ.Σ. της Ένωσης αποφάσισε να παραστεί στη νεκρώσιμη ακολουθία και να εκφράσει τα θερμά του συλλυπητήρια στην οικογένεια του αποθανόντος αγαπητού φίλου και συναδέλφου Βασίλη Δερμίσση. ■